

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

N° 7

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-
1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år .. Kr. 4:-
1/2 " .. " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-
1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:
Svenska Folkförbundet
Redaktör: N. Blees
Riddaregat. 9, Reval.

Annonspris:

2 mark per mm.

I Sverige:

5 öre per mm.

I Finland:

30 penni per mm.

För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.

20 febr.
1924

Svenska Odlingens Vänners 15-de årsdag.

Den 17 dennes firades, som alla redan veta, S. O. V:s 15-de årsdag. Detta faktum, att vår kulturförening redan verkat 15 år, bör vara ett stort glädjeämne för varje person, som känner varmt för S. O. V:s sak.

Dagen firades på ett synnerligen värdigt och lyckat sätt. Programmet för minnesdagen tog sin början med att de till 180 uppgående fäststämda deltagarna unisont avsjöngo "Mödersmålets sång". För oss här ute finnes det väl ingen sång, som så griper oss, som denna. Ehuru kommen till oss från Finland, ha vi gjort den till vår och den uttrycker som ingen annan sång, vad vi känna för vårt språk.

Efter det de till märkesdagen sända telegrammen och lyckönskningensbrev upplästs gjorde ordföranden H. Pöhl i ett intressant längre anförande en återblick över icke blott föreningens 15-åriga verksamhet utan även över utvecklingen under tiden närmast före föreningens stiftande, varvid talaren även vidrörde de svåra och mörka tider svens-

karna haft att genomleva, vilket allt inverkat hämmande på den andliga utvecklingen. Ett sammandrag av jämte utdrag ur herr Pöhl's anförande införes på annat ställe i dagens nummer.

Föreningens kassör N. Blees uppläste kassaberättelsen för 1923 och herr A. Lindkvist revisionsberättelsen, varpå styrelsen beviljades full och tacksam anvarsfrihet. Sedan antog mötet utan diskussion den av styrelsen föreslagna budgeten för 1924 och därmed var då det till årsmötet hörande officiella programmet undanstökat.

Nu följde vacker sång av fröken D. Pettesson och så en utmärkt väl lyckad tablå „Svea och Aiboland.“ Idén till och åstadkommandet av densamma hava vi fröken Rosa Pettersson att tacka för. Sällan ha vi haft tillfälle att njuta av något så stämningfullt. Sju unga flickor, vilka föreställde: en Svea, en Aiboland och de övriga fem var och en en av de fem öar, som bebos av svenskar, fröjdade vårt öga genom sin fägring och vårt öra genom deklamation av för ändamålet utvalda och till var och en passande dikter. Jag såg mångt öga tä-

ras, ty minnena gingo hän till den lyckliga ungdomstiden.

Mycket gripande var det vid det ögonblicket, då „Svea“ lyfte sin beskyddande hand över „Aiboland“ och de unga damerna på scenen uppstämde „Du gamla, du fria“, vari publiken stående och andaktsfullt instämde. Sveriges fana i scenens bakgrund och S. O. V:s flagga, som bars av de med svenska och estniska färger samt Nargö och Odinsholms fyr-torn klädda och beprydda unga damerna själva, gjorde sitt till att höja stämningen.

Den andra delen av programmet slutades med ett utmärkt väl hållet föredrag med ljusbilder över „Svenska bygder i Estland förr och nu“ av professor Helge Kjellin från Dorpat. Det var mycket intressant för oss alla. Till alla som medverkat till att göra, isynnerhet den andra delen av programmet, intressant, uttalar här på detta sätt ett varmt tack, särskilt till fröken Rosa Pettersson för all möda hon haft med instuderandet av den så väl lyckade tablån.

Efter programmets slut blev det teservering, varvid de talrikt församlade föreningsmedlemmarna i glatt samspråkande lag läto sig

väl smaka även de lekamliga anrättningarna. Vid 10-tiden på kvällen gick var och en hem till sitt igen med de bästa intryck av och mycket nöjd med S. O. V:s 15-de årsmöte.

H. B—e.

Svenska Odlingens Vänners 15:de årsberättelse.

(Sammandrag).

Vid S. O. V:s 15:de årsmöte lämnade ordföranden H. Pöhl en överblick över föreningens tillkomst och verksamhet. Talaren betonade inledningsvis att varje svenskbygd härvidlag borde hava ett särskilt kapitel för sig, men då detta ej kunde ske finge vi nöja oss med en kort överblick över det väsentligaste i allmänna drag. Talaren bevisade, att det svenska kulturarbetet i nationell anda egentligen började omkring 10 år redan innan S. O. V. grundades samt påvisade vidare, huru verksamheten småningom utvecklats och vilka svårigheter man hade att kämpa med vid grundandet av föreningen. "De maktägande, som behandlat estlandssvenskarna som styvbarn och främlingar i de bygder, som av urminnes tider varit deras hem, ställde sig ofta kindrande i vägen. De 150 år, som livegenskapen härskat i de största av våra svenska samhällen, hava lämnat djupa spår efter sig — spår, som ej så lätt kunna utplånas.

Förbindelsen med moderlandet var avbruten och folket lämnat åt sitt hårda öde. Om det hände att under dessa hårda år en och annan flydde över till Sverige — Frihetens stamort på jorden — så var han dock av många skäl tvungen att tiga — och så var och skrivkonsten en okänd sak för dessa våra söner.

Från år 1872 blev det en viss kulturell förbindelse med Sverige, som varade några år.

Anledningen var följande:

År 1871 skulle den Ev. Alli-

ansen sända en deputation till ryska kejsaren Alexander II för att bedja om rättigheter för den ev. kyrkan i Ryssland.

I denna beskickning skulle även Sverige deltaga. För att täcka utgifterna insamlades medel med den bestämmelse, att den överbliyna summan skulle användas till inköp av biblar och postillor åt svenskarne i Estland.

Detta meddelades av Baron H. v. Essen, som hade saken om hand, kyrkoherden vid sv. kyrkan i Reval. I de upplysningar, som pastor Mozelli lämnade Baron v. Essen om svenskarna i Estland säger han: „Det framgår, att svenskarnas tillstånd är i alla avseenden högst beklagansvärt: de stå vida under esterna i avseende å upplysning och förmögenhet, dessutom härskar ock ibland dem dryckenskapslasten i hög grad. Men intet under då de inga skolor hava och ingen bryr sig om dem.“ Pastor Mozelli föreslår då att i stället för biblar sända en duglig tillfällig lärare och underhålla honom så länge de disponibla medlen, något över 2000 kronor, räckte till.

Kommittén i Sverige, som hade medlen om hand, vände sig nu till Ev. Fosterlands-Stiftelsen med anhållan om en missionär till folkskollärare för svenskarna i Estland. Med välvilja åtog sig Ev. Fosterl.-Stift. saken och beslöt att sända 2 lärare.

Sommaren 1872 ankommo de utlovade lärarne, missionärerna T. Thorén till Nuckö och L. Österblom till Wormsö. Två år senare kom en tredje, missionär P. Bergsten, till Nargö

Av dessa verkade T. Thorén på Nuckö omkring 8 år, Österblom på W-ö 13 år, Bergsten på Nargö 7 år. Senare verkade även missionär C. A. Berg, som efterträdde Bergsten, några år på Nargö.

Att dessa män uträttat mycket gott och arbetat för att kulturellt höja den svenska befolkningen måste med största tacksamhet erkännas.

Russificeringen som ville uppluka de små nationerna genom att först draga dem till den grekiskortodoxa kyrkan för att sedan komma med det ryska språket i skolorna, tvang ock de svenska lärarna, som hade vunnit folkets kärlek och tillgivenhet, ur landet. Pastor M. säger även angående Thoréns läraruppgift "att kyrkoherden i den största svenska församlingen i Estland, som helt ville hava de svenska församlingarna här estoniserade, påyrkar att undervisningsspråket vid Thoréns skola skall bliva esniska. Det kostade Thorén ett så mödosamt och ansträngande arbete, att det fullkomligt bröt hans svaga hälsa."

De närmaste 20 åren, som nu följa, äro i flera avseenden ödesdigra för den svenska stammen: svenskan uttränges ur folkskolorna tills undervisningen helt och hållet övergår till ryska; av ekonomiska skäl få flera svenskar lämna sina gårdar, hus och hem, där de bott i flera, flera generationer, då de ej kunde köpa de gårdar, som nu såldes och de förr fått göra dagsverk för. Så har på de största svenskorterna härute ett tiotal hem gått svenskarna ur händerna.

Om svenskarna hade det svårt i materiellt hänseende, så var det ej bättre i andligt avseende. Förbindelserna med moderlandet voro nästan helt och hållet avskurna och den stränga ryska censuren höll vakt över det tryckta ordet. All kulturell verksamhet lamslogs. Sammankomster, för att nu ej alls tala om några kulturella föreningar och sammanslutningar, voro strängt förbjudna.

Det gick nedåt undan för undan — med strömmen. Under denna hemsökelsens dystra tid, i elffte timmen, föddes och växte den svenska kulturella och nationella rörelsen, som är omkring 10 år äldre än S. O. V.

Vad vill den? Jag får besvara denna fråga med att upprepa några satsar ur ett tal, som en ung lärare höll i en Nuckö folkskola d. 20 oktober 1899 vid vår rörelses början: „Den nationella rörelsen har inga andra än fredliga kulturella ändamål för värnandet av vårt språk, kultur och nationaliet. Må vi allt mer och mer inse nödvändigheten av att sluta oss samman för detta gemensamma mål och alltid betrakta varandra med varm känsla av samhörighet. Enighet ger styrka! Enighet bland oss härute förenar oss ideellt med de kära stamfränderna i det urgamla hemlandet på andra sidan Östersjön. Och modersmålet är ett band som håller, även när de politiska brista. För att bättre kunna värna och befrämja en sann och sund upplysning på nationell grund, behöva vi sluta oss samman. Vi måste framför allt älska och befrämja det som är vårt eget. Och språket, som vi fått i arv, är det käraste vi äga, och därför må vi ropa i våra bygder „Varer svenske“.

Av S. O. V:s föregångare må nämnas: Sång- och musikföreningen i Nuckö, Svenska folkbiblioteken från 1900 talet. Nykterhetsföreningen i Nuckö 1903. Från år 1903 börjar ock den svenska almanackan sin rundresa i bygderna.

Man känner behovet av en omfattande organisation. Att skapa en sådan är dock först möjligt efter något friare vindar börjat blåsa i Ryssland. Det skedde efter japanska kriget och revolutionen, som därefter uppstod år 1905.

Omkring 2 år arbetade man på

att få stadgarna registrerade hos myndigheterna. Det skedde d. 13 okt. 1908 och d. 6 febr. 1909 (g. st.) hölls det första officiella sammanträdet på godset Bysholm i Nuckö.

Huru arbetet sedan bedrivits och vilka framsteg vi lyckats göra, ävenså vilka motgångar vi fått kämpa med, är i allmänhet bekant.“
(Fortsättning följer).

Följande hälsningstelegram och brev ha anlänt till S. O. V:s 15-de årsdag:

1. „Vår innerliga lyckönskan till hängivet, trofast och framtidsljusst femtonårigt arbete. Må Estlands svenskar enigt och kärleksrikt allt framgent samlas kring värden av arvet från hugstora fäder. Länge leve S. O. V. som svenskhetens fasta grundval! Riksföreningen.

2. Ett uppmuntrande brev med de varmaste lyckönsknin-garna hade sänts av vår gode vän Jakob Blees i Stockholm.

3. Birkas lärare och elever sända Svenska Odlingens Vänner sina varmaste hälsningar på femtonårsdagen.

4. 15-åringen lyckönskas 1504 (Dicken Axéll från Östersund).

5. Fortsatt lycka och framgång i föreningsarbetet önskar Ester Nyman (Tammerfors).

6. Rikssvenska föreningen Björneborg samlad till årsmöte tillsänder eder på femtonårsdagen sin allsvenska hälsning.“

För dessa vänliga hälsningar till S. O. V:s märkesdag ber föreningens styrelse här få framföra sitt hjärtligaste tack!

Styrelsen.

Influtna medel.

Vid Östsvensk Samlings i Helsingfors fest med anledning av Riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet 15-års jubileum överlämnades genom Herr C. W. Lauritzon Emk. 4.500:- att användas till förmån för nå-

gon estlandssvensk skola, främst skolan på Nargö. Summan har av Östsvensk Samling översänts till Svenska Odlingens Vänner, Reval, att användas för antytt ändamål.

För gåvan fram bäres ett varmt tack!
S. O. V.

Ormsö.

Av redaktör Stig Bendixon, Tegnérlund 12 III, Stockholm, har Ormsö igen haft den stora glädjen mottaga 2 stora lärar böcker, mest barnlitteratur, som kommer att fördelas på öns skolbibliotek, dessutom Nordisk Familjebok, äldre upplaga, allt mycket värdefulla saker. För den vänliga, rikliga försändningen ber vi även på detta sätt få framfört vårt värdsamma tack! Joel N-n.

Rågöarna.

Den 8 februari drevs med nor-danvinden den första isen in i sundet mellan Baltischport och Rågöarna och den 9 februari var isen redan så stark, att man på den kunde komma över till Baltischport. Denna förbindelse blev dock ej långvarig, ty redan den 11 februari kommo isbrytare och söndrade isen, så att den drev ut, och nu ha vi åter öppet vatten.

— Kommunala taxeringsnämnden mottager nu uppgifter på 1923 års inkomster. De flesta bönder angiva sina inkomster till 60—70 tusen mark, några enstaka även till 80 tusen, fiskare till 50 tusen, tjänstepigor och drängar till 12 tusen mark.

— Rågöarnes älsta manliga invånare är 84 år gammal, älsta kvinnliga 82 år.

— Bland husdjuren uppnå hästar-na här en ganska hög ålder. Älsta hästen är 40 år gammal och är han, oaktat sin höga ålder, sin husbondes ende dragare.

— Emedan snön ligger djup, finna våra enda skogsdjur, hararna, ingen föda, varför de anfalla plommon-och äppelträd, därigenom vållande stor skada.

J. P.

Till alla vänner av det allsvenska arbetet.

Allsvensk Samling, utlandssvenskarnes egen tidning, som når landsmän och stamfränder i så gott som alla länder på jorden, vänder sig härmed till alla vänner av det stora, fosterländska allsvenska arbetet. Blott genom förståelsefull samverkan mellan redaktionen och svenskhetarbetarne ute i världen kan tidningen bli vad den bör vara, föreningslänken mellan moderlandet och dess i främmande land boende söner och döttrar. Allsvensk Samling bör vara en kär gäst i alla utlandssvenska hem, den bör bringa en trofast hälsning från hemlandet och från alla dem, som leva utanför dess gränser. Vårt gamla härliga språk, vår höga kultur, våra ärorika minnen och kärleken till fäderneslandet och svenskhetarvet skola genom Allsvensk Samling binda oss samman i en fast syskonkedja, varhelst i världen vi än bo.

I alla, svenskhetens banérförare och trofasta vänner till vår rörelse, bistån Allsvensk Samlings redaktion i dess arbete. Skriven artiklar om svenskhetarbetet, om svenska fester i samlings-salar, kyrkor, hem och skolor, om föreningslivet, om svenska minnen och märken på Eder ort, med ett ord: skriven om allt, som länder svenskheten och svenskarne till heder och välsignelse. Intet är så obetydligt att det icke skulle intressera tidningens läsare. Eder värdefulla medverkan utgör för Redaktionen ett stort och uppskattat stöd. Allsvensk Samlings innehåll skall därigenom bli värdefullare och varje läsare skall se, att det allsvenska arbetets vänner överallt ute i världen med intresse och kärlek omfatta tidningen.

Redaktionens adress är: Riksföreningen, Lilla Torget 1, Göteborg.

För Allsvensk Samlings Redaktion:

Ragnar Fleege.

Politiskt.

Regeringskrisen. Som bekant fordrade arbetarpartiet, att de till detta parti hörande ministrar: krigs- och bildningsministern, skulle träda ut ur regeringen. Detta har dock icke kunnat ske förrän riksdagen sammanträdde. Då riksdagen samlades den 14 dennes befriades därför nämnda ministrar, herrar A. Anderkopp och A. Weidermann, från sina ämbeten, räknat från och med den 19 dennes, då i de avgångnas ställe tillfälliga ställföreträdare utses. Att döma efter den nuvarande stämningen kommer nog det demokratiska förbundet att gå med på att komplettera den nuvarande regeringen, varför det är att hoppas att krisen kan avvecklas genom att i regeringen inväljas två nya medlemmar i de avgångnas ställe.

I Estlands vatten sänkta båtar upptagas från botten på statens bekostnad. Därigenom kunna till 400 arbetslösa få arbete under 4 år och riket kan förtjäna ända till 20 miljoner mark.

Till konferensen i Varschau, som pågick 15—17 dennes, reste utrikesministern herr Akel.

Kretsrådet i Harjen har fått följande styrelse: Ordf. Birkenberg (jordbrukare), vice ordf. Tomson (kolonist), sekreterare Oja (kolonist). —

Landskapsstyrelsen utgöres av Kuuseman, ordf., vice ordf. Reintam, sekreterare Martinson, till medlem Freiman. Alla ovannämnda tillhöra högerblocken, som bildats med 10 röster mot 8.

Utlandet.

England. Majoriteten kommer nog att godkänna Mac Donalds utrikespolitik. Han planerar en stor internationell konferens för att få till stånd en verklig fred i Europa. Franska regeringen gör eftergifter i skadestandsfrågan och tyskarna, som under 36 års tid sägas vara i stånd att betala 50 miljarder

guldmark av skulden se nu mera förhoppningsfullt framtiden an. Huruvida dock Frankrike är villigt att återlämna Ruhr och i alla huvudfrågor tillmötesgå Englands fordringar, är icke lätt att besvara. Frankrikes egen ställning är dock också så svår att Poincaré tvingas till eftergifter och folkrepresentanterna godkänna icke Poincarés skatteförslag.

Från Athen meddelas, att Venizelos hastigt och lustigt dragit sig tillbaka från statsangelägenheterna. Officiellt förebares ohälsa, men i själva verket lär hans avgång bero på att han kommit i strid med de mäktiga militärorganisationerna rörande folkomröstning om republikens införande.

Kyrkliga meddelanden.

Svenska St. Mikaelsskyrkan. Söndagen d. 25 febr. 1924. Gudstjänst (Riddareg. 3) kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

Vigda: Köpmannen Axel Olof Olsson med Helena Peters.

Penningkurser.

Revals börs.
19 febr. 1924.

	köpare	säljare
1 dollar	—	379 380
1 pund	1,630	1,623 1,630
1 bilj. Rmk.	—	— 85
100 Fmk.	—	943 953
100 Sv. kr.	—	9,830 9,930
1 guldrubel	—	188 —

Dr. Lydia Riesenkauff-Bindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 12—1, 4—5

Lergatan 16 (Säue tån. 16).

HAPSAL.